მისტერ ოლივერ უორდროპი
და ინგლისის კავშირი საქართველოსთან

მეფე ერეკლეს მიმართვა ინგლისის მთავრობასთან 1780 წ.

ზ. ჭიჭინაძისა

თბილისი, სტამბა „სორაპანი", მად, კ. № 1.
1920

I

ინგლისელებს ქართველები ძველის დროიდან იცნობენ, ხოლო სიშორის გამო მისვლა-მოსვლა კი არ ჰქონდათ, VXII საუკუნიდან, რაკი ინგლისმა ინდოეთი დაიმორჩილა და აქედან ამათ ხშირათ იწყეს სპარსეთში შემოსვლა, მის შემდეგ კი ქართველებმა უფრო უკეთ გაიცნეს ინგლისის ერი და მათი მთავრობაც. ისტორიით ვიცით, რომ მეფე ერეკლეს ინგლისის მთავრობასთან 18 წლის განმავლობაში ჰქონდა მიწერ-მოწერა, კაცების გაგზავნ გამოგზავნა და ლაპარაკი საქართველოს

მფარველობის შესახებ. მეფე ერეკლეს მოლაპარა-
კებასა და კაცების გაგზავნ გამოგზავნაში, დიდს
მონაწილეობას იღებდენ იმ დროის სპარსეთში მყო-
ფი ინგლისელთა დესპანები, ანუ კონსულები. მეფე
ერეკლეს წერილები საქართველოდან მათ მისდი-
ოდათ და მერე სპარსეთიდან ესენი გზავნიდენ ამ
წერილებს ინგლისში.

მოხდა ისიც რომ ეს მოლაპარაკება მალე შე-
იტყვეს ინდოეთის ქალაქ მადრასესა და კალკუტაში
მცხოვრებ სომხებმა და მათ შორის, სომეხთა მდი-
დარმა, მილიონერმა იაკობ შახრომიანმაც, მდი-
დარმა ინგლიზის კრეზმა და ინდოელ ბევრის მო-
ნების მყოლებელმა. იაკობ შახრომიანი სიხართულით
აღივსო, ეს პირი ამით გაცოცხლდა და მეფე ერე-

კლეს მალე წერილი, მოციქულები და ძვირფასი
ნივთების ძღვენიც გამოუგზავნა და თან მისი დავა-
ლებაც, რომ მეფე ერეკლეს ეკისრა საქართველო-
სთან ერთად სომხეთის შესახები ზრუნვა და ინგლი-
სის მთავრობასთან დაწყობილ თათბირში სომხეთის
კითხვების ჩარევაც.

მეფე ერეკლეს, როგორც გმირს მეფეს და სო-
მხეთის მფარველს, ესეთი მომართვა და დავალება
დიდათ ესიამოვნა, მალე პასუხი მისცა იაკობ შახ-
რიმიანს და აქ უკვე გაიმართა ამათში კარგი კავშირი
და წერილების წერა და მოციქულების გზავნა.
მოხდა ისიც, რომ თავ მომწონე მდიდარმა სომეხმა
მეფე ერეკლეს ისიც აცნობა, რომ ინგლისის მთავ-
რობის წინაშე თათბირსა და თხოვნების გადაცემაში
მეც დაგეხმარებით და მონაწილეობას მივიღებო.

ამ ამბის გაგებაც მეფე ერეკლეს დიდათ ესი-
ამოვნა და აქამდის თუ ამ საქმეში მეფე ერეკლეს
ჰქომაგობდენ სპარსეთში მცხოვრებ ინგლისელთა
კონსულები, ახლა ამ საქმეს ინდოელი მდიდარი
მილიონერი იაკობ შახრიმიანიც გამოუჩნდა, რო-
მელმაც ერეკლე მეფეს ისიც კი მოსწერა, რომ ამ
საქმისთვის მე დავსდებ მთელს ჩემს შეძლებას და
თუ საჭირო იქნება სიცოცხლესაკიო.

მეფე ერეკლე ამ გარემოებამ ისე აღაფრთოვანა
და ისე გაახარა, რომ მან ისურვა შახრიმიანის დი-
დი პატივისცემა და ღირსებული დაპირების სამა-
სამაგიერო ღირსეული დაჯილდოვებით გადახდა.

მეფე ერეკლემ ისურვა შახრიმიანის საქართველოში მოწვევა და აქედან მოქმედება, ამიტომ მეფე ერეკ-ლემ შახრიმიანს უპირველესათ ყოვლისა მიუბოძა თავადიშვილობის ღირსება და ამასთანავე, როგორც თავადიშვილს საკუთრებათ მთელი ბორჩალოს და ლორის მაზრის ადგილები, სოფლები და ხალხიც ყმებათ.

ამ მამულების და თავადიშვილობის ბოძების სიგელ-გუჯრები მეფე ერეკლემ მალე გაუგზავნა იაკობ შახრიმიანს და ყოველივე დაწვრილებით აცნობა თავის მოწყალების და ამოდენა მამულების და ყმების ბოძების. ამ მოწყალებამ და ამბების შე-ტყობამ იაკობ შახრიმიანი დიდათ გაახარა. ამანაც მალე მოსცა მეფე ერეკლეს სამაგიერო მადლობის პასუხი, თან გამოატანა:ძვირფასი ძღვენი და ისიც კი აცნობა მეფეს, რომ მე ჩემის შეძლებით და ათი ათას ინდოელ მონებით საქართველოში გადმოვსა-ხლდებიო.

საქართველოში დავხსნი ისეთ სავაჭროებს, გავხსნი ისეთ ქარხნებს და დავათესინებ ისეთ მოსა-ვალთა ნამყენს, რაც საქართველოში არ იციან ჯერ და ეს კი მათთვის საჭიროებას შეადგენს საცხო-ვრებლათაო. სხვათა შორის ზოგი რამ საქმეთა ცნობებიც კი ეუწყა მეფეს ჩამოთვლით.

მაგალითებრ შაქრის ქარხნის გახსნა, ამისათვის შაქრის ლერწმის დათესვა და მოყვანა.

ასევე აბრეშუმის მოყვანის გამრავლება და

მოშენება და აბრეშუმის ვაჭრობის მოწყობა-მოწეს-რიგება და სპარსეთ, ინდოეთს და ინგლისშიაც ამი-თი ვაჭრობის დაწყება და ვაჭრობის გავრცელება საქართველოს და ამ ერთა შორის.

ეს ინდოელი სომეხი მალე ჩაება მეფე ერეკ-ლესა და ინგლისის მთავრობის შორის დაწყებულს თათბირში და ამით მან ამ საქმის თათბირი და მო-ლაპარაკება უფრო განაცხოველა. საქმე მოეწყო და მოწესრიგდა ისე, რომ საქართველოს ინგლისთან დაკავშირების პირობაც დაიწერა რასაკვირველია ინგლისურ ენაზედ. ეს პირობის წერილი სომეხმა

შახრიმიანცმა სომხურ ენაზედაც ათარგმნინა და
მერე იგი ინგლისურს და სომხურს ენაზედ, ინდო-
ეთის ქალაქ მადრისეში ცალკე წიგნადაც გამოსცა
თავის ხარჯით.

მალე მოხდა ისიც, რომ ამ წიგნის ერთი ცა-
ლი გამოუგზავნეს მეფე ერეკლეს, ერთი ცალიც იმ
დროის სომეხთ კათალიკოს ლუკას და ერთი ცა-
ლიც რუსეთის იმპერატრიცა ეკატერინე მეორეს.
წიგნთან ერთად ეკატერინეს მისწერეს ასეთი დავა-
ლებაც, თქვენ გიგზავნით ამ წიგნს, რათა თქვენ,
როგორც საქართველოს მოსაზღვრე საქრისტიანოს
ხელმწიფემ ეს გარემოება გაიცნათ და საქმის აღორ-
ძინებაში თქვენც მიიღოთ მონაწილეობა, რათა
თქვენის დახმარებით კავკასიის თემზედ აღორძინდეს
და გაძლიერდეს ერთი საქრისტიანო სახელმწიფო,
რომელიც მფარველობას გაუწევს კავკასიის თემზედ

მცხოვრებთ ყველა ქრისტიანებს და რომლის წა-
რმომდგენ და მეფეთაც იქნება დანიშნული საქარ-
თველოს მეფე ერეკლეო.

ამ გარემოებამ ეკატერინეედ როგორი გავლე-
ნა იქონია, ამისი ჩვენ არაფერი ვიცით. ის კი ცნო-
ბილია, რომ ამის შემდეგ, რუსეთის მონარქიის წყა-
ლობით საქართველოს სამეფო გარეშე და შინაური
საქმეები უფრო აირია და ბოლოს ამ აღრევას ის
დაედო სარჩულათ, რომ საქართველო რუსეთის
მფარველობის ქვეშ შევიდა 1783 წ. და ამისთვის
ამ ორ სახელმწიფოს შორის პირობა, ანუ ტრაქ-
ტატიც დაიწერა. ვგონებთ რუსებთან დაკავშირების
დაჩქარება სულ ამ გარემოებამ გამოიწვია. ეს ასე
უნდა იყოს უსათუოდ.

ახლა ჩვენ ვიტყვით ცნობებს ამ წიგნის ბი-
ბლიოგრაფიის შესახებ რამდენსამე სიტყვას და იმა-
საც მოვიხსენებთ, თუ საქართველოს და ინგლისთ
შორის რა პირობები იყო ჩამოთვლილი. ამას მით
უფრო ვსაჭიროებთ, რადგანაც დღეს ეს წიგნი
ერთობ იშვიათი საშოვნელია, მთელს დედამიწის
ზურგზედ მხოლოდ ერთად ერთი წიგნია დაცული,
ისიც მეფე ერეკლეს ნაქონი, სხვა წიგნებს კი აი
რა დასტეხია თავზედ.

ამ წიგნის დაბეჭვდის შემდეგ ყველა ეს დაბეჭ-
დილი წიგნები იაკოფ შახრიმიანს ერთ ალაგას ჰქო-

ნია დაწყობილი და შენახული, მაგრამ იქ მას უცა-
ბედათ ცეცხლი გასჩენია და წიგნები სულ ისე და

მწვარა, რომ ერთი ცალიც აღარ გადარჩენილა,
სულ მოსპობილა. როგორ მოხდა ეს, ვინმემ გან-
ძრახ მტრობით დასწო, თუ ან სხვა გვარ გაუჩნდა
ცეცხლი, ამისი ვერავინ რა შეიტყო. გადარჩა მხო-
ლოდ ის წიგნები, რომლების თითო ცალიც ერეკ-
ლე მეფეს, სომეხთა ლუკა კათალიკოზს და რუსე-
თის ეკატერინე იმპერატრიცას გამოუგზავნეს.

ამ სამის წიგნიდამ, ბევრის ძებნის შემდეგ,
ტფილისში აღმოჩნდა მეფე ერეკლეს ნაქონი წიგნი.
სომეხთ კათალიკოზის ლუკას ნაქონი წიგნი, რომელიც
ბევრი ეძება სომეხთ ისტორიკოსმა და არქეოლოგმა
ალექსანდრე ერიცოვმა, მაგრამ ვერსად იპოვნა,
ასევე არ აღმოჩნდა ეკატერინე იმპერატრაცას ნა-
ქონი წიგნი არსად, თუმცა ესეც ბევრი ეძებეს.
მეფე ერეკლეს ნაქონი წიგნი აქვნდა ამავ ისტოი-
კოს არქეოლოგს ალექსანდრე ერიცოვს, რომე-
ლიც დიდის სიფრთხილით და მოწიწებით ინახავდა
ამას, როგორც ერთად ერთს იშვიათს ეგზემპლიარს.

ეს წიგნი ისტორიკოსთან ვნახეთ ჩვენა და
ისტორიკოს არქეოლოგის დახმარებით ისიც გავი-
ცანით, თუ ამ წიგნში რამ პირობები იყო მოთვლი-
ლი, რომელ პირობებიც ედებოდა საგნათ საქარ-
თველოს დაკავშირებას ინგლისის სამეფოსთან: ამი-
ტომ მოგვყავს ეს პირობები თავის ცნობებით.

ინგლისის მთავრობა ყურადღებას აპყრობს სა-
ქართველოს და სომხეთის ერის და ქვეყნების მდგო-
მარეობას, როგორკ ქრისტიან ხალხების.

ინგლისის მთავრობა საქართველოს საქრის-
ტიანო მეფეთ სცნობს ერეკლე მეფეს და ამავე მე-
ფეს იგი აძლიერებს და უწევს ყოველნაირ დახმა-
რებას და მფარველობას.

ამ დახმარების სანაცვლოთ, მეფე ერეკლეც
ვალდებულია, რომ მან დახმარება და მფარველობა
უნდა გაუწიოს იმ ქრისტიანებს, და მათ შორის
სომხებსაც, რომელნიც კავკასიის თემზედ სცხოვრე-
ბენ, განსაკუთრებით სომხებს უნდა მისცეს დიდი

დახმარება და მფარველობა. ეცადოს ინგლისის დახმარებით, რომ სომხეთში ამ ერის სამეფოც აღადგინოს და სომხეთის მეფეთაც თვით ეს ერეკლე მეფე გამოცხადდეს და ამით შაერთდეს და გაძლიერდეს ამ ორის საქრისტიანო ერისაგან ერეკლე მეფის საქართველოს სამეფო.

ამიტომ ინგლისის მთავრობა საქართველოში გზავნის თავის ნასწავლ სამხედრო კაცებს. ესენი საქართველოში, ქართველ ჯარს აწყობენ ევროპიულათ, სწურთვნიან ინგლისურათ, ადგენენ სამხედრო წესებს, ჯარისაგან სამსახურის გადახდას.

ჯარისთვის აკეთებენ საცხოვრებელ სახლებს, აწყობენ ტანთსაცმელის და ჭამა-სმის მოპოვების წესებს და ნამეტურს სანოვაგის.

საქართველოს ქალაქებში არსდება ევროპიელთა წესები, ფართოვდება ვაჭრობა და აღებ მიცემის საქმენი, რაშიაც ინგლისის მთავრობაც უჩენს დახმარებას.

8

იმართება ფოჩტა წერილების გასაგზავნი, როგორც ქალაქებში, ისევე გზებში სპარსეთსა და ინდოეთსა და ინგლისს შორის, ფუძნდება გზის ყარაულები, რათა ვაჭრებმა თავისუფლათ შესძლონ საქართველოდან სპარსეთსა, ინდოეთსა და ინგლისში სიარული და საქონლების გატან-შეტანა.

ქ. თფილისში არსდება ევროპიელთა საკონსოლოები, ასევე საქართველოს სამეფო ნიშნავს თავის კონსოლებს ევროპიელთა ქალაქებში, ფუძნდება ევროპიული სამმართველოები და საქმეები ირჩევა ევროპიელთა ერის წესებით, ხოლო ქართულის და ადგილობრივ ენებით.

ინგლისის მთავრობა ტფილისში ხსნის სხვა და სხვა საჭირო სასწავლებლებს. მასწავლებლებათ იმყოფებიან ინგლისელები. ესენი ამზადებენ ქართველებს, ასწავლიან ამათ ევროპიულათ ყველაფერს სწავლა-განათლებას და მერე ეს გამოწურთვნილი ქართველები ხსნიან ასეთ სასწავლებელს საქართველოს სხვა და სხვა ქალაქებში.

ტფილისში ფუძნდება სრულიად ევროპიული წესები და ქართველებს, სომხებს და სხვა ქრისტიანებსაც ასწავლიან ევროპიულ ენებს, სხვა და სხვა სწავლა მეცნიერებსაც. ასეთ პირობათა გარდა

მოთვლილია შახრიმიანის პირობებიც.

II

ამ პირობის მუხლებსაც მოვიყვანთ მოკლეთ:

შახრამიანი გადმოსახლდება საქართველოში და დასახლდება იმ მამულებზედ, რაც მას მეფე ერეკლემ მიუბოძა-აჩოქა.

იაკობ შახრიმიანს საქართველოში მოჰყავს თავის 10 ათასი მონა ინდუსები, ამათ ასახლებს იმ მამულებზედ, რომელიც მეფე ერეკლემ შახრიმიანს მიუბოძა ჩუქებით.

ინდოელი მუშები საქართველოში ხსნიან შაქრის ქარხნებს და ამისთვის სთესენ შაქრის ლერწამსაც.

ხსნის სხვა და სხვა საქსოვს და საფეიქრო ქარხნებს. ამ ქარხნებში ინდუსებთან ერთად მუშაობენ და, სწავლობენ ქართველნი, სომეხნი და სხვა ქრისტიანებიც, გარდა მუსულმანებისა.

ასეთ ქარხნებს მფარველობას წევს საქართველოს სამეფო და ამით ქარხნები და ამის საქმეები უზრუნველყოფილია მტერთა თავ-დასხმა და ცარცვა აკლებისაგან, ან აოხრება დაქცევა ნგრევისაგან.

წიგნში კიდევ ბევრი სხვა პირობებია მოყვანილი, მაგრამ უადგილობისაგამო ჩვენ ეს ყველა აქ არ მოგვყავს, რადგანაც აწინდელ სიძვირეს არ შეეფერება, ის კი ითქმის, რომ ეს წიგნი კარგა, საკმარისათ ფართო, სქელი ზომის წიგნია.

მაშასადამე აქ სხვა და სხვა პირობების მუ-

ხლებიც მრავლათ იქმნება მოთვლილი, ეს ცხადია, ამას ეჭვი არ უნდა. ყველაფერი ეს რასაკვირველია იყო კარგი და პატიოსანი და მეფე ერეკლეც ამის შესრულებას ყოველ დღე ელოდა 1780 წლის შემდეგ, მაგრამ გავიდა ბარე ათი წელიწადი და პირობის შესრულებას კი დასაწყისი არ უჩანდა.

ამ გარემოებას მიზეზათ დაედო ისიც, რომ როცა საქართველოს და ინგლის შორის პირობის წერილი დაიწერა და წიგნათაც დაიბეჭდა, მის შემდეგ, მალე ეს წიგნებიც სულ ერთიანად დაიწვა

თურმე და მასთან იაკობ შახრიმიანიც მეორე თუ მესამე თვეს გარდაიცვალა და ამ უბედურებამ თურმე დააბოლავა საქმე უმნიშვნელოთ, თუმცა მეფე ერეკლემ ვერც შახრიმიანის სიკვდილი შეიტყო და ვერც სხვა რამ მიზეზები.

ამიტომაც იყო, რო მეფე ერეკლე შახრიმიანის მოლოდინში იყო 1796 წლამდისაც კი და კიდევ იმედოვნებდა, რომ შახრიმიანი აგერ მოვა და აგერ მოვაო, მაგრამ არ იქნა მის მოსვლას არაფერი ეშველა, ამიტომ იყო, რომ მეფე ერეკლესაგან ბოძებული ბორჩალო და ლორის მამულებიც შახრიმიანის საკუთრებათ ითვლებოდა.

აღა მაჰმადხანის შემოსევის შემდეგ კი მეფე ურეკლემ ვეღარ მოითმინა და იაქობ შახრიმიანს მოციქულათ კაცები გაუგზავნა და დაპირების პასუხი მოსთხოვა. ამ მოციქულების მეთაური იყო თბილისელი ვინმე მცხოვრები ქართველი აზნაური-

შვილი რაფიელ,დანიბეგოვი, ქართველი კათოლიკე და ევროპიულის და აზიური ენების მცოდნე.

ეს მოციქული ინდოეთში გაემგზავრა 1796 წელს გაზაფხულზედ. ბევრი მგზავრობის შემდეგ მიაღწიეს შახრიმიანის კარამდის, მაგრამ მათდა სამწუხაროდ შახრიმიანი ცოცხალი აღარ დახვდათ. მეფე ერეკლეს წერილი და დავალება შახრიმიანის შვილს გადასცეს. ამანაც მეფე ერეკლეს დიდი მადლობის წერილი მოსწერა, აცნობა თავის მამის გარდაცვალება და ისიც აუწყა, რომ მამის ჩემის წადილს მე შევასრულებ და მის მაგიერ მე გადმოვსახლდები და დავსახლდები იმ მამულებზედ, რომელიც თქვენგან გვებოძაო. ამ გვარად დაიმედებული მოციქულები ინდოეთიდამ საქართველოში გამოემგზავრენ 1797 წლის ბოლოს.

მგზავრობის დროს, ამათ გზებში დარჩენა მთელი თვეობით უხდებოდათ, ამიტომ მათ დიდათ დაუგვიანდათ. საქართველოში ამათ მოაღწიეს 1898 წლის დამდეგს. ამ დროს, აქ მათ მეფე ერეკლე მიცვალებული დახვდათ და შახრიმიანის წერილი და დაპირება მეფე ერეკლეს შვილს გიორგი მეფეს გადასცეს.

გიორგი მეფემ შახრიმიანის შვილის წერილს და მოციქულის ცნობას ჯეროვანი ყურადღება

მიაქცია და გასცა ბრძანება, რომ მეფე ერეკლე-
საგან ბოძებულ შახრიმიანის მამულები ბორჩალოსა
და ლორში იქნეს დაცული და ხელ შეუხებელიო.

ეს ამბები ასტრახანის სომხებმაც მალე შეიტყეს.
ამათ მალე მიმართეს პავლე იმპერატორს და სთხო-
ვეს შემდეგი დავალება:

გვიშუამდგომლეთ ქართვლის მეფე გიორგის-
თან, რომ მან ინებოს და თავის სამეფოში, ოსმა-
ლეთიდან ლტოლვილი სომხის ქრისტიანები მიი-
ღოს და საქართველოს მიწა მამულებზედ სადმე
დაასახლოს. ეს ქართველებისათვისაც კარგი იქნე-
ბა, რადგანაც მათ მეზობლათ ქრისტიანები გაუ-
მრავლდებათ.

პავლე იმპერატორმა შეისმინა სომხების და-
ვალება და ამან მალე მოსწერა გიორგი მეფეს და
სთხოვა, რომ ეგები გიორგი მეფეს ეს დაჩაგრული
და ლტოლვილი სომხები მიეღო თავის სამეფოში
და დაესახლებინა სადმე.

მეფე გიორგის პავლე იმპერატორის დიდი
ხათრი ჰქონდა. ეს დიდი პატივის მცემელი იყო
პავლესი, ამიტომ მალე მისწერა პასუხი და აცნობა,
შემდეგი დადგენილება თვისი.

მე, ჩემს სამეფოში თავისუფალი ადგილები
არსად მაქვს, რომ სომხები დავასახლო. მეფე ერეკ-
ლემ დიდი ძალი ადგილები ლორსა და ბორჩალო-
სი ერთ სომეხს მიუბოძა, აჩუქა. ის სომეხი ინ-
დოეთში სცხოვრობს, დღემდე ეს ადგილები ცა-
რიელია, ის სომეხიც არ მოდის აქ, თუ ისურვე-
ბენ, გადმოსახლდნენ და იმ ადგილებზე დასახლ-
დნენ და როცა იმ ადგილების პატრონი მოვა სა-

ქართველოში, მაშინ მათ იმას აძლიონ გადასახადი.

ეს სასიამოვნო ამბავი პავლე იმპერატორმა
მალე აცნობა ასტრახანის სომხებს, ამათაც რასა-
კვირველია გაეხარდათ და მათაც მალე აცნობეს
თავიანთ ლტოლვილ უმიწაწყლო სომხებს.

სომხის ლტოლვილთ ეს მოწყალების ცნობა
დიდათ გაეხარდათ, ესენი მალე მიეცნენ გადასახ-
ლების სამზადისს და 1799 წლის შუა ზაფხულის

რიცხვებში გადმოსახლდნენ მრავლათ და დასახლ-
დნენ ლორსა და ბორჩალოს მაზრაში.

გიორგი მეფის ბრძანებით ამ სომხებს ეუწყათ,
რომ ეს თქვენი ადგილები ეკუთვნის იაკობ შახ-
რიმიანს, როცა ამის შვილი მოვა საქართველოში,
მაშინ თქვენ იგი უნდა იცნათ ამ ადგილების პატ-
რონად და გადასახადიც მას უნდა აძლიოთო. ამ-
გვარათ მეფე გიორგიც იყო შახრიმიანის შვილის
მოსვლის მოლოდინში.

მაგრამ ეს არ მოხდა. წლის თავზედ მეფე
გიორგიც გარდაიცვალა და ამის შემდეგ, ერთობ
მალე 1801 წ. დამდეგს საქართველოც რუსეთის
იმპერიას დაუკავშირდა. ამ შეერთების შემდეგ,
რუსეთის ახალს მთავრობასაც ეუწყა ის გარემოე-
ბა, რომ ლორი და ბორჩალოს მაზრა ამა და ამ
პირს ეკუთვნისო, ამიტომ, მთავრობამაც ეს ადგი-
ლები შახრიმიანის საკუთრებათ იცნა და მის სა-
ხელზედაც დაყორღნა.

ამის შემდეგ გავიდა კარგა ხანი, შახრიმიანის

შვილი კი საქართველოში არ გადმოსახლდა, თუმ-
ცა მოსვლის ხმები კი ყოველთვის ისმოდა, რომ
აი დღეს მოვა და აი ხვალაო, მაგრამ მოსვლა კი
არ იქმნა. 1846 წ. საქართველოს მთავარმართებ-
ლათ დანიშნულ იქმნა მიხ. ვორონცოვი. მაშინ
ამის წინაშე ორბელიანთ და ბარათაშვილებმა ას-
ტეხეს ასეთი საჩივარი:

მეფე ერეკლემ ჩვენს ძველებს მამულები ჩა-
მოართვა და ყველა ეს მამულები მიუბოძა ინდოელ
სომეხს იაკობ შახრიმიანს, მის შემდეგ ეს მამულები
შახრიმიანის საკუთრებათ დაშთა, საქართველოს
რუსეთის იმპერიასთან დაკავშირების შემდეგ, ამ
მამულების გლეხებს გადასახადი ხაზინაში შეაქვსთ
და იქ ენახება შახრიმიანისთვის, თვით შახრიმიანები
კი არსად სჩანან.

რადგანაც ამ მამულების ბოძების შემდეგ უკვე
გავიდა 50 წელიწადი, შახრიმიანი და ან ამის შვი-
ლი კი არსად სჩანს და არ მოდიან საქართველოში,
ამიტომ ვითხოვთ, რომ ეს ჩვენი საკუთრება და
ჩვენი ძველებისაგან ჩამორთმეული მამულები ჩვენვე
დაგვიბრუნდეს და მამულებიდან ანაღები და გლე-
ხებისაგან ხაზინაში შეტანალი გადასახადი კი დარ-

ჩეს მთავრობის სასარგებლოთ.

ეს დავალება ვორონცოვმა შეისმინა, მერე გამოძიებაც მოახდინა, რაკი მართლა საქმე ასე აღმოჩნდა, მის შემდეგ ამის შესახებ უმაღლეს მთავრობასთან იმეცადინა და ყველა ეს მამულები

ბორჩალოს მაზრის ძველს პატრონებს ორბელიანებს და ბარათაშვილებს დაუბრუნა. დღემდე ამ მამულების უფლება ხსენებული პატრონების გახლავსთ, თუმცა ზოგმა კი დიდი ძალი მამულებისა დაყიდეს.

ასე და ამგვარათ დაბოლავდა ეს საქმე და მისი დაწყობილობა, რომლის უპირველეს მეთაურათ ითვლება მეფე ერეკლე და სპარსეთში მცხოვრები ინგლისელების კონსულები. ამ დიდებულ საქმის წარმოების შესახებ ჩვენ გვაქვს რაფ. დანიბეგოვის მოწმობაც, რასაც მოვიყვანთ აქ.

საქართველოს რუსეთის იმპერიასთან დაკავშირების შემდეგ, რაფიელ დანიბეგოვი რუსეთში გადასახლდა. იქ იმან თავის მოგზაურობა ქართულს ენაზედ დასწერა, მერე ეს მოგზაურობა რუსულათ სთარგმნეს და 1815 წ. პეტროგრადს, რუსულს ენაზედ ცალკე წიგნათ გამოსცეს.

ამ წიგნის დასაწყისშივე არის რაფ. დანიბეგოვისაგან მოხსენებული ამ გარემოების შესახებ შემდეგი ცნობები:

„მეფე ერეკლესა დაა ინგლისის შორის მიწერ-მოწერა იყო გამართული, რაც სწარმოებდა 18 წლის განმავლობაში. უკანასკნელ მეფე ერეკლემ მე გამგზავნა ინდოეთში ამ საქმის გამო მოციქულათ ინდოელ შახრიმიანთანაო.

გარდა ამისა ამ წიგნში სხვა არაფერი ცნობებია მოყვანილი ამ გარემოების შესახებ.

მას შემდეგ განვლო კარგა ხანმა, მოხდა სხვა და სხვა საქმენი და პირობები და ძველებურ ინგლისელთა კვალათ, საქართველოში, საქართველოს მთავრობის წინაშე, ქართველი ერის წინაშე სამსახურათ ჩამობრძანდა ჩვენი მისტერ ოლივერ უორდროპი, რომელ გარემოებითაც აღსრულდა ამ

ორი ერის ძველებური დიდებული წადილი და ის-
ტორიული ნატვრა, ამიტომაც ჩვენ მიულოცავთ
პატივცემულს მისტერ ოლივერ უორდროპს სა-
ქართველოში მშვიდობით მობრძანებას და მით
მეფე ერეკლეს და ინგლისის ძველებურ წადილის
კეთილათ შესრულებასდა ამ ორ ერთა შორის
ერთობის დათესას.